

Täysistunto

Tiistai 9.5.2023 klo 13.59—15.17

3. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2022

Kertomus K 4/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Esittely, hallintoneuvoston puheenjohtaja, edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on siis Suomen itsenäisyyden juhlarahaston eli Sitran kertomuksesta. Sitrahan on riippumaton ja puolueeton tulevaisuustalo, jonka tehtävänä on ennakoida tulevaisuuteen vaikuttavia ilmiöitä ja toteuttaa erilaisten kumppanien kanssa kokeiluja, jotka auttaisivat meidän yhteiskuntaa uudistumaan. Sitra oikeastaan järjestää koulutusta, se edistää dialogia ja kehittää erilaisia käytännön työkaluja, joilla näihin haasteisiin voitaisiin vastata. Niistä työkaluista ehkä yksi, joka varmaan on monelle tässäkin salissa tuttu, on tämä Erätauko-menetelmä, joka esimerkiksi on alkujaan Sitran kehittämä. No sitten jos katsoo Sitran tämänhetkisiä strategisia painopisteitä, niin ne liittyvät kestävyysratkaisuihin, reiluun datatalouteen ja sitten demokratiaan ja osallisuuteen.

Yleensä tämä rakenne on sellainen, että tämä kertomus on ikään kuin Sitran tekemä ja hallintoneuvosto päättää tästä läheteosuudesta, jossa sitten pointataan muutamia asioita, jotka kuluneena vuonna ovat olleet Sitralle merkityksellisiä. Ja yksi on tietenkin tämä tulevaisuustyö, joka liittyy siihen, että pyritään ennakoimaan ja tavallaan ollaan sekä tämänmoinen think- että do-tank, elikkä ajatellaan ja tehdään, tehdään molempia. Siellä tulee esiin nämä koulutukset ja dialogit ja tämäntyypiset asiat.

No yksi näistä Sitran tunnetuimmista julkaisuista — joka on tulevaisuusjulkaisu — on Megatrendit, joka on ehkä semmoinen, joka tuo arvokkaita näköaloja tulevaisuuteen ja luotaa niitä isoja maailman kehityskaaria, mitä kulloinkin on olemassa. Sen tarkoitus on tietysti innostaa niin ihmisiä kuin yrityksiä ja muita toimintoja miettimään sitä, mitkä ovat ne toivotut tulevaisuudet, ja tekemään ratkaisuja, jotka vaikuttaisivat siihen, että tulevaisuus on sellainen kuin me toivomme. Yksi oleellinen asia siinä on myös kriisinkestävyys: miten me voidaan siihen paremmin reagoida ja varautua.

En mene näihin työkaluihin, koska niitä voivat kaikki tuolta lukea, jos haluavat.

Mutta sitten demokratia on toinen iso kysymys, ja siinä tietysti on kyse paitsi äänestämisestä ja äänestysaktiivisuuden lisäämisestä myös näistä uusista osallisuuden muodoista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

ja kansalisdemokratian muodoista. Tässä Sitra on nyt tänä kuluvana vuonna tehnyt näiden hyvinvointialueiden kanssa kiinteää yhteistyötä ja ollut muun muassa rakentamassa tiettyjen hyvinvointialueiden erilaisia osallisuusjärjestelmiä. Se on tavallaan yksi tällöinen ajankohtainen asia, mikä on ollut käsittelyssä.

Sitten ehkä seuraava asia, jonka täältä voisi nostaa, on kiertotalous, jossa Sitra on kehittänyt tällöisen ihan maailmanlaajuisestikin tunnetun foorumin, johon osallistuu hyvin paljon ihmisiä. Varsinkin korona-aikana, kun ei oltu livenä läsnä vaan se oli enemmänkin tällöinen virtuaalitapahtuma, siellä oli huikea määrä osallistujia.

Mutta ehkä tästä kiertotaloudesta ollaan nyt enemmän siirtymässä tänne luonnon monimuotoisuuden puolelle, ja siellä yksi sellainen painopiste on se, millä lailla me voitaisiin löytää sellaisia markkinavetoisia mekanismeja, jotka edistäisivät luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä.

Sitten ehkä seuraavaksi voisi nostaa tämän digi- ja reilu datatalous -osion, jossa ajatus on se, että jakamalla ja jalostamalla dataa voitaisiin luoda uutta ja saada uutta arvoa ja kilpailukykyä meidän yhteiskuntaan.

Sitten kansainvälisyydestä sen verran, että nyt — ehkä ei ihan sattuneesta syystä, ja jokin osaa arvata, mikä se syy on — EU-yhteydet ovat olleet aika tiukkoja. Sitra on ollut siellä haluttu kumppani, ja se on näkynyt toiminnassa: ollaan oltu esimerkiksi semmoisessa Sitran koordinoimassa tehdashankkeessa, joka on ollut tukena tekemässä pelisääntöjä ja lainsäädäntöjä, jotka auttavat terveystieteen jakamisessa, ja se on tällöinen EU-tason hanke.

Sitten ehkä taloudesta vielä tähän lopuksi: Voisi sanoa, että Sitran sijoitusomaisuuden markkina-arvo tietenkin vaihtelee vuosittain — niin kuin yleensä kaikissa organisaatioissa — ja viime vuoden lopussa se oli 941 miljoonaa euroa. Sijoitukset tuottivat viime vuoden aikana tappiota miinus 6,4 prosenttia, ja jos otetaan inflaatio huomioon, niin miinus 15,4. Voi sanoa, että tänä vuonna onneksi ollaan paremmissa tuloksissa, elikkä se kuoppa, minä monet osakemarkkinat kokivat, näkyy myös Sitrassa. Hallintoneuvoston käsityksen mukaan Sitran talous on kuitenkin hyvin hoidettua ja se on suhteellisen vakaata, ja viime vuoden, tilivuoden, alijäämä on päätetty siirtää, niin kuin normaalia on, edellisten tilikausien yli-/alijäämätalille.

Eli tässä lyhyesti Sitrasta.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Garedeu.

14.07 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Suomen itsenäisyyden juhlarahasto eli Sitra perustettiin vuonna 1967 lahjaksi suomalaisille silloin 50-vuotiaan itsenäisyyden kunniaksi. Sitran tehtävä on lain mukaan edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, edistää Suomen talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Käytännössä tämä työ tapahtuu hankkeiden, tutkimusten ja työpajojen muodossa.

Sitran toimintaa arvioitiin parlamentaarisessa työryhmässä 2018—2019. Ryhmän lopuraportin seurauksena Sitralle perustettiin oma hallintoneuvosto. Sitä ennen Sitra kuului Suomen Pankin pankkivaltuutettujen valvonnan alle. Muutoksella pyrittiin lisäämään Sitran riippumattomuutta ja vahvistamaan Sitran parlamentaarista ja laaja-alaista ohjausta. Tämä työryhmä ei sen sijaan päässyt silloin yksimielisyyteen Sitran resursseista ja varallisuuden käytöstä. Siitä ollaankin edelleen käyty keskustelua viime vuosina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

Me kaikki tiedämme, että elämme taloudellisesti hyvin haastavia aikoja. Suomi on pahasti velkaantunut, ja siihen tulee puuttua. Tämä eduskunta joutuu tekemään ehkä kipeitäkin päätöksiä monenlaisista sopeutustoimista. Sitra itsessään siis ei saa rahaa valtion budjetista vaan rahoittaa toimintaansa omilla sijoitustuotoillaan. Aiemmin on käyty keskustelua siitä, voisiko taseesta tai muuten antaa valtiolle varoja tai tehostaa Sitran omaa toimintaa. Ovatko esimerkiksi Sitran hallinto, työntekijöiden määrä, palkat ja palkkiot kaikki tarpeellisia ja kohtuullisia? Positiivista Sitran toiminnasta on viime vuosilta se, kun Sitran hallintoneuvosto päätti lahjoittaa valtiolle Valtiokonttorin kautta 100 miljoonaa euroa yliopistojen pääomittamiseen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä nostaa esiin Sitran riippumattomuuden. Niin Sitran kuin muidenkin eduskunnan valvomien tahojen toiminnan on oltava läpinäkyvää ja poliittisesti sitoutumatonta. On tärkeää, että Sitra säilyy luotettuna toimijana ja asiantuntijatahona, mitä tulee tutkimuksiin ja hankkeisiin. Ei ole tarkoituksenmukaista, että Sitra toimii esimerkiksi sellaisten hankkeiden rahoittajana, jotka perustuvat ilmastoideologiaan ja sen eteenpäinviemiseen esimerkiksi koululaisille, mikä taas lisää lasten ilmastoahdistusta ja pahoinvointia.

Kuten Sitran tehtävissäkin on, Suomen talous täytyy saada kuntoon ja kansainvälinen kilpailukyky on palautettava. Suomen kilpailukyky vaatii avoimuutta ihan uusia toimintatapoja ja innovaatioita kohtaan sekä tulevaisuuden trendien ymmärtämistä. Liiotellun kunnianhimoisia ilmastotavoitteita tulisi tarkastella kriittisesti. Tiedämme, että tällä hetkellä ilmastotavoitteet nostavat kaikkia kustannuksia, vaikka toisaalta samaan aikaan teknologiarytykset voivat hyötyä näistä lakisääteisistä tavoitteista ja saavat niiden kautta uusia rahaa tuottavia keksintöjä markkinoille. Toivon, että Sitra on luomassa suomalaisille vakaata, edullisempaa, turvallisempaa ja parempaa tulevaisuutta. — Kiitos. [Jussi Saramon välihuuto]

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Aittakumpu.

14.12 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitän hallintoneuvoston puheenjohtajaa, edustaja Filatovia, tuosta alkupuheenvuorosta. Siinä tuli esille Sitran moninaiset tehtävät ja se, että Sitra on ennen kaikkea niin sanottu tulevaisuustalo, ajatushautomo, joka jollakin tavalla auttaa meitä kurkistamaan tulevaisuuteen ja ennakoimaan sitä ja erilaisia trendejä, joita niin maailmanlaajuisesti kuin Euroopan tasolla ja Suomessa koemme. On äärimmäisen tärkeää, että pyrimme varautumaan ja näkemään erilaisia tulevaisuuden kehityslinjoja. Mikään tuskin on niin vaikeaa kuin tulevaisuuden ennustaminen, mutta varautua meidän ilman muuta pitää.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt täällä lehtereillä nuoria seuraamassa tätä täysistuntoa, ja ennen kaikkea tätä tulevaisuustyötä tehdään aivan erityisesti lapsia ja nuoria varten. Pidän äärimmäisen tärkeänä — tässä Sitran toimintakertomuksessa tulee esille demokrati-an ja osallisuuden vahvistaminen — että me otamme mukaan uusia sukupolvia tämän yhteiskunnan rakentamiseen ja luomme sellaista Suomea, jossa jokainen voi kokea, että olen osa tätä yhteiskuntaa ja minun äänelläni on merkitystä ja minua kuunnellaan. Tämä on todella tärkeää tässä ajassa.

Arvoisa puhemies! En malta nyt olla ottamatta esille myös sitä, kun vietämme Eurooppa-päivää ja Sitralta tuli tuonne sähköposteihin tiedote, jossa Sitra otti kantaa mielestäni todella tärkeään ja ajankohtaiseen asiaan, siihen, että Suomena meidän täytyy Euroopan uni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

onin päätöksenteossa pystyä olemaan paremmin etukenossa, meidän pitää pystyä ennakoita vaikuttamaan asioihin. Me voimme täällä Suomessa tupista ja jupista, että taas sieltä Euroopan unionista tuli meille hankala ja jopa haitallinen esitys. Viime aikoina edistämämme metsiä ja maatalouden käyttöä koskevat asiat ovat herättäneet aiheestakin keskustelua. Meidän on yhdessä eduskuntana ja Suomena tehtävä töitä sen eteen, että olemme ennakoita paremmin liikkeellä, pyrimme vaikuttamaan EU:ssa kaikilla mahdollisilla tasoilla niin, että sieltä entistä vähemmän tulisi sellaisia esityksiä, jotka meille ovat hankalia. Yhdessä rakennamme Euroopan unionissakin yhteistä hyvää.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Keskisarja.

14.14 **Teemu Keskisarja ps:** Arvoisa puhemies! Kun luen sanat ”tulevaisuustaaajuus”, ”syväosaaminen” ja ”haastelähtöinen innovaatiopolitiikka”, poistan varmistimen vesipistoolistani. Aargh! En missään nimessä tulita tällä puheenvuorollani kelvollisen toimintakertomuksen laatijaa, mutta ylipäätään keimailu kapulaisilla muoti-ilmauksilla kuulostaa siltä, että aatosten tyhjät tynnyrit kolisevat.

Itsenäinen Suomi antoi aikoinaan itselleen syntymäpäivälahjaksi juhlarahaston. Hyvällä hoidolla siitä kasvoi jättiläinen. Sitra on toimintamenoiltaan peräti kahdeksan kertaa kookkaampi kuin Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Mitä syvälaatua saamme potralla potilla? Mene ja tiedä. Sitra ei tykitä tuhdeinta akateemisinta tutkimusta. ”Tulevaisuustalon” sarka ei liioin ole yleistajuinen. Harvoinpa tavallinen suomalainen sivistysihminen kiikuttaa kirjastosta kotiin kassillisen Sitran julkaisuja. [Naurua] Sitra on omakuvaltaan ”puolueeton ja riippumaton”. Kaikki poliitikot eivät liene samaa mieltä vaikkapa yliasiamiesvalintojen epäpoliittisuudesta.

Tiedekisassa Sitra painii keskisarjassa, [Naurua] mutta kulurakenteet ovat raskasta saria. Totisesti, sitralaisten parhaimmisto pääsee palkoille, joista yliopistomiehet — anteeksi, yliopistohenkilöt — vain haaveilevat. Sitran sijoitusomaisuus on liki miljardin euron arvoinen. Joutaisiko siivu tiede-elämän etulinjaan, jossa kohta alkaa kamppailu elämästä ja kuolemasta? Sitran sipaisua sietää harkita, kun loihdimme ylimääräiset tki-rahast velaksi tai armottomasta leikkausbudjetista.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Elo.

14.17 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten Sitran hallintoneuvoston puheenjohtaja Filatovkin alkupuheenvuorossaan totesi, Sitra on riippumaton ja puolueeton tulevaisuustalo, joka ennakoi tulevaisuuteen vaikuttavia ilmiöitä, ja se toteuttaa yhdessä kumppanien kanssa kokeiluja, jotka auttavat yhteiskuntaa uudistumaan ja vahvistavat sen kriisinkestävyyttä.

Kun katsomme maailmaa ympärillä ja sitä suurta kestävyysmurrosta, jonka keskellä elämme, on selvää, että Sitran työlle on selkeä tarve. Sitran viime vuonna tekemien hankkeiden teemat ovat vahvasti kiinni ajassa ja kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa: demokratia ja osallisuus, kestävyysratkaisut, reilu datatalous, strategia ja ennakointi sekä yhteiskunnallinen koulutus. Sitralla on myös keskeinen rooli tulevaisuuden ennakoimiseen liittyvien näkökulmien nostamisessa julkiseen keskusteluun. Päivittyvä Megatrendit-katsaus haastaa yhteiskunnan toimijoita pohtimaan, mitkä asiat tulevaisuudessa ovat toivottuja ja mitkä eivät ja miten niihin voidaan vaikuttaa. Tätä katsausta siteerataan usein myös tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

salissa. Kestävyyssratkaisujen kehittämisessä Sitra on tehnyt urauurtavaa työtä, tästä esimerkkinä selvitys kiertotalouden ja luontokadon välisestä yhteydestä. Tätä tietotaitoa ja osaamista tarvitsemme, jotta vihreä siirtymä pystytään toteuttamaan aidosti kestäväällä tavalla.

Sitran tuore selvitys tarjoaa ratkaisuja myös paisuviin sote-menoihin. Selvityksen mukaan datan hyödyntämiseen annettujen suositusten toteuttamisen on laskettu tuovan 770 miljoonan euron vuosittaiset kustannussäästöt sosiaali- ja terveyspalveluissa, ja samalla vapautuisi tuhansien hoitajien ja lääkäreiden työaika hoitotyöhön. Tämä on toivottavasti noteerattu myös Säätytalolla.

Kolmantena esimerkkinä haluan nostaa Sitran merkityksen demokratian kehittämisessä. Kamppailu demokratioiden ja autoritääristen järjestelmien välillä on viime vuosina kärjistynyt. Länsimainen, avoimeen demokratiaan perustuva oikeusvaltio ei ole itsestäänselvästi voittava järjestelmä, vaan menestyäkseen se vaatii puolustamista ja ennen kaikkea uudistamista. Tässä Sitralla on merkittävä roolinsa uusien, konkreettisten demokratian ja osallisuuden mallien kehittäjänä.

Arvoisa puhemies! Eduskunta tosiaan perusti Sitran vuonna 67 lahjaksi suomalaisille ja 50-vuotiaalle itsenäiselle Suomelle. Tämä lahja on osoittautunut viisaaksi. Tulevaisuustalo Sitran ainutlaatuisuus on sen työn monipuolisuudessa: Sitra selvittää, ideoi ja testaa uutta. Olennaista on, että käytännön kokeilut tehdään yhdessä kumppanien kanssa — ei siis norsunluutornissa irrallaan muusta yhteiskunnasta.

Sitran vahvuus yhteistyöhankkeissa on sen tarjoama rahoitus, jolla se voi kantaa kokeilutoimintaan liittyviä riskejä. Tämä on elinehto monelle kokeilulle esimerkiksi kaupunkien, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Kuten täällä on todettu, Sitra ei saa rahaa valtion budjetista vaan työ rahoitetaan aikanaan saadun perustamispääoman sijoitustuotoilla. Valtaosa Sitran vuosibudjetista kanavoituu suoraan tai välillisesti yhteiskunnan hyödyksi Sitran koordinoimien ja rahoittamien kokeilujen, koulutusten, tiedontuotannon ja työkalujen kehittämisen kautta. Eduskunta seuraa ja valvoo osaltaan Sitran toimintaa. Se saa vuosittain käsiteltäväkseen toimintakertomuksen, josta juuri nytkin parhaillaan keskustelemme, ja lisäksi työtä ohjaa kansanedustajista koostuva hallintoneuvosto.

Arvoisa puhemies! Vaikka Sitran talous ei ole osa valtion budjettia, on joillain puolueilla tasaisin väliajoin halua leikata Sitran peruspääomasta. Se näyttää helpolta keinolta saada rahaa valtion kassaan mutta olisi käytännössä varsin lyhytnäköistä. Peruspääoman pienentäminen auttaisi talouden tasapainottamista vain hetkellisesti mutta heikentäisi pitkällä aikavälillä Sitran edellytyksiä tehdä perustyötään. Se voisi kostautua suomalaisen yhteiskunnan heikompana tulevaisuuden ennakointina ja uudistumiskykynä — siihen meillä ei ole varaa.

Puhemies Petteri Orpo: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

14.21 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla vihreiden kansanedustajan sanovan, että kannattaa tarkkaan kuunnella Sitran näkemystä, jonka mukaan sote-kustannuksista voitaisiin paremmalla tiedon käytteisellä ja hallitsemisella saavuttaa jopa 700 miljoonan euron säästöt. Nimittäin ennen eduskuntavaaleja, kun kokoomus toi esiin sen, että hyvinvointialueilla voitaisiin parhaita käytäntöjä käyttöön ottamalla, uutta teknologiaa käyttöön ottamalla ja muulla tavoin saavuttaa kustannusten kasvun hillinnässä jopa miljardin euron hillintä, kaikki hallituspuolu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

eet, vihreät mukaan lukien, hyppivät seinille ja huusivat, että kokoomus leikkaa lastensuojelusta, vanhustenhuollosta ja kaikesta mahdollisesta hyvästä. On hienoa, että nyt nähdään, että myös toimintoja voidaan kehittää. [Jussi Saramo: Mikä ihmeen ohituskaista tämä on?]

Puhemies Petteri Orpo: Ja puhujalistaan. — Edustaja Siponen.

14.22 Markku Siponen kesk: Arvoisa puhemies! Sitralla on tärkeä rooli suomalaisten tulevaisuusajattelun tukemisessa ja ratkaisujen tarjoamisessa päätöksenteon pohjaksi. Yksi Sitran kolmesta kärkiteemasta on kestävyysratkaisut. Kyseisen teeman kohdalla toimintakertomuksen sivulla 25 todetaan: ”Maailmanlaajuinen siirtymä kiertotalouteen ruoantuotannossa sekä rakennus-, tekstiili- ja metsäsektoreilla voisi pysäyttää luontokadon. Suurin vaikutus olisi ruoka- ja maataloussektorin uudistuksilla.” Niin viime vuoden toimintakertomuksessa kuin Sitran verkkosivuilla puhutaan paljon kiertotalouden mahdollisuuksista maa- ja metsätaloudessa mutta konkreettiset toimenpiteet tai toimenpide-ehdotukset jäävät vähemmälle.

Teemaan liittyen biokaasu on yksi suuri mahdollisuus maataloudessa. Teollisen mittaluokan biokaasuhankkeita on tällä hetkellä suunnitteilla eri puolilla Suomea, esimerkiksi Pohjois-Savoon. Isoja maatilayrityksiä on myös lähtenyt investoimaan omiin biokaasulaitoksiin. Jatkossa tulisi löytää ratkaisuja, joilla biokaasun tuotanto saadaan kannattavaksi erikokoisilla maatiloilla, ja siihen, kuinka pystytään edistämään biokaasun tuotantoa liikennepolttoaineeksi. Myös jakeluverkostoa on edelleen kehitettävä koko Suomessa. Biokaasu on kiertotaloutta parhaimmillaan, ja tätä Sitra pystyy omalta osaltaan edistämään.

Arvoisa puhemies! Suomalainen maa- ja metsätalous tarjoaa ratkaisuja ilmastonmuutoksen torjumiseen ja siihen sopeutumiseen.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Honkasalo.

14.24 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Itse tutkijataustaisena kansanedustajana yhdyin kyllä siihen mielipiteeseen, että Sitran toiminta suhteessa budjettiin ei välttämättä aina tuota sitä parasta mahdollista tietoa, ja ihan samalla lailla eduskunnan alainen Itla. Näiden kohdalla voisi ehkä miettiä vielä syvällisemmin, saadaanko me näistä laitoksista kaikki irti.

Tänään kuitenkin ajattelin kiinnittää huomion tähän yliasiamiehen valintaan, jotta se jää nyt myös tiedoksi ja historiaan pöytäkirjamerkintöjen muodossa. Nimittäin pidän tätä menettelyä melko omituisena, että Sitran hallitus todella perusteellisen läpikäynnin jälkeen yksimielisesti esittää tähän tehtävään Tommi Laitiota mutta sitten hallintoneuvostossa keskustan Markus Lohi esittää, että tähän valitaankin toinen henkilö eli Atte Jääskeläinen. Meillä ei ole nyt käsillä näitä perusteluita esimerkiksi siihen, miksi tähän ratkaisuun on päädytty. Itse ajattelen, että tämä menettely on myös näiden hakijoiden kannalta erittäin ikävää, kun on hakijana siinä tilanteessa, että yksimielisesti hallitus on perusteellisen läpikäynnin pohjalta esittänyt Tommi Laitiota ja päädytäänkin sitten lennosta toisenlaiseen ratkaisuun ja tästä sitten vielä joudutaan äänestämään, ja jakauma tässä suhteessa oli hyvin selkeä.

Nyt meidän kansanedustajina ei ole mahdollista tässä arvioida, onko lopputulos se, että tässä on kaikkein pätevin hakija tähän merkittävään tehtävään valittu. Sitran pitäisi myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

toiminnassaan noudattaa läpinäkyvyyttä ja avoimuutta, ja nähdäkseni tässä ei tämä ole tällä hetkellä toteutunut, ja pidän sitä erittäin vakavana. Toivonkin, että me kansanedustajat saadaan nyt tietoomme hallintoneuvoston pöytäkirja ja ne kaikki argumentit, jotka puoltavat hallintoneuvoston enemmistön mukaan sitä, että Atte Jääskeläinen on tässä tehtävässä selkeästi pätevämpi. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Suhonen.

14.27 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssämme, lähetekeskustelussa, on nyt Suomen itsenäisyyden juhlarahaston eli Sitran 56. toimivuoden toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2022.

Sitran strategisten tavoitteiden keskiöön on kirjattu: ”Reilu, kestävä ja innostava tulevaisuus, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.” Se on ylevä ja kunnianhimoinen. Usein nämä virkkeet jäävät ylätasolle ja juhlapuheisiin — vaille konkretiaa, käytännön toimia ruohonjuuritasolla. Yksi käytännön esimerkki kertomukseen sisältyvistä yleisistä yksityiskohtiin pureutuvista hankkeista oli Kiertotaloutta konepajoille -hanke. Sen tavoitteena hankkeen loppuraportin mukaan oli vahvistaa konepajateollisuuden alihankkijana toimivien pk-yritysten kiertotalousosaamista, lisätä resurssitehokkaita käytäntöjä ja parantaa ympäristövaikutusten tunnistamista, seuranta ja raportointia. Hankkeessa luotiin sekä päätoimijayritysten että alihankkijayritysten kannalta helppokäyttöinen ja kannustava toimintamalli ja työkalut koko alihankkijayritysten resurssitehokkuuden parantamiseen ja ympäristövaikutusten mittaamiseen, seurantaan ja raportointiin.

Arvoisa herra puhemies! Yksi Savossa toteutettu hanke oli yksi neljästä Sitran rahoittamasta kiertotalouden koulutuspilottista ammatillisissa oppilaitoksissa ja jatkuvassa oppimisessa. Hanke toteutettiin Savon koulutuskuntayhtymän ja Savonia-ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Tavoite onnistui hyvin. Resurssitehokkuuden parantamisessa ja ympäristövaikutusten mittaamisessa, seurannassa ja raportoinnissa konepajateollisuudessa edistettiin. Lisäksi hankkeen tuotosten pohjalta laadittiin myös opetusaineisto ilmastovastuullinen toiminta -tutkinnonosaaan kone- ja tuotantotekniikan ammatilliseen opetukseen. Loppuraportin pohdinnassa todettiin: ”Hankkeessa kehitetyt työkalut ja toimintamalli todettiin pilotoinneissa toimiviksi. Siten vähähiilistä kiertotaloutta voidaan edistää konepajateollisuudessa ja erityisesti toimittajaverkostoissa hyödyntämällä laajasti hankkeessa kehitetyt työkaluja. Työkaluja on helppo myös muokata ja räätälöidä päämiesyritysten tiedon tarpeiden mukaan.”

Arvoisa herra puhemies! Kun tavoitteenamme on kestävä kehitys ja eläminen maapallon kantokyvyn rajoissa, on ilo havaita, että Sitran avulla edellä kuvatussa hankkeessa päästiin käytännön tuloksiin. Se on tärkeää, koska Suomi ja suomalaiset elävät työllä. Konepajateollisuutemme on maailmalla tunnustettua ja nyt tässä maailman tilanteessa yhä tärkeämpi osa vientiämme. Sen kestävä ja laadukas toiminta ja huippuosaavat tekijät luovat hyvän näkymän myös tulevaisuuteen. Lisäksi olen halukas myös alleviivaamaan reilouden merkitystä. Me emme voi käpertyä sisäänpäin ja ulkoistaa työpaikkoja, osaamista sekä jo huoltovarmuudenkin kannalta kriittisiä tuotannontekijöitä, osaavia ja oppivia työntekijöitä. Siksi tulevaisuudessa on työmarkkinoillakin kyettävä pitämään kiinni sopimussuhteiskunnasta, jossa työntekijä tulee palkallaan toimeen, ilman että verovarvoja käytetään piilotettuihin yritystukiin. Peräänkuulutan reiluuutta. Työntekijä on palkkansa ansainnut. Silloin sitoutunut työntekijä voi elää elämänsä ja kehittyä ammatissaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

Arvoisa herra puhemies! Lopuksi vielä tärkeään osaan kertomuksessa. Siellä mainitaan, että Sitra Labin demokratian kokeilualusta kuntalaisten osallistuvuudelle päättyy huhtikuussa 2023 eli on jo päättynyt. Kysynkin täällä olevilta hallintoneuvoston jäseniltä, onko tälle toiminnalle jatkoa.

Mielestäni olisi tärkeää, että käytännön toimia demokratiamme edistämiseksi ja uusiutumiseksi olisi syytä jatkaa muodossa tai toisessa. Lisäksi sen mielestäni pitäisi olla jatkosakin vankka osa Sitran toimintaa. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Guzenina.

14.31 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Tähän ihan alkuun on varmasti hyvä kiittää nyt työnsä jättävää Sitran yliasiamiestä Jyrki Kataista. Hän on tehnyt erittäin hyvää työtä ja tuonut uusia elementtejä Sitran toimintaan. Olen Sitran hallintoneuvoston jäsen ja olen päässyt seuraamaan hyvin läheltä sitä työtä, mitä Sitrassa on tehty. Kiittäisin myöskin Sitran hallintoneuvoston puheenjohtajaa, edustaja Filatovia, joka niin ikään on luotsannut omalta osaltaan tätä tärkeää konklaavia. Olemme päässeet erittäin hyvään yhteistyöhön Sitran toimivan johdon ja hallintoneuvoston välillä.

Täällä on mainittu jo muutamia avainsanoja, jotka liittyvät Sitran toimintaan hyvinkin läheisesti: kiertotalous, luontokadon torjunta, demokratian vahvistaminen. Ja edustaja Zyskowitz — joka nyt täältä jo ehti lähteä pois — nosti sote-menojen kustannusten hallinnan. Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä siitä, miten hyvää työtä Sitra on tehnyt. Sitrahan on halunnut herättää keskustelua, halunnut saada meidät päättäjät näkemään, millä tavalla voimme paremmin tehdä omaa työtämme ja millä tavalla kulloisetkin hallitukset voivat petrata. Sitra on ollut kirittäjänä, ja on erittäin tärkeää, että meillä on tällainen ikään kuin itsenäisesti toimiva konklaavi, Sitra, joka haluaa tehdä omanlaistaan tutkimusta ja herättää keskustelua ja saattaa meidän katseemme myöskin sinne tulevaisuuteen. Nimittäin se, millä tavalla kansakuntana ja yhteiskuntana meillä on resilienssiä vastata niihin haasteisiin, jotka meitä väistämättä odottavat, kun maailman myrskyt osuvat tänne meillekin, tai vaikkapa nämä meidän omat sisäiset haasteemme, jotka liittyvät vaikkapa väestön ikääntymiseen... Minusta tämä oli hyvin arvokas nosto, minkä edustaja Zyskowitz täällä teki liittyen julkisen sektorin velkaantumiseen ja siihen, millä tavalla voimme saada sotesta säästöjä aikaiseksi. Jos tuleva hallitus, arvoisa puhemies, pystyisi toteuttamaan nämä Sitran selvityksessään antamat suositukset, niin siellä on laskettu, että tulisi 770 miljoonaa euroa vuosittain kustannussäästöä sosiaali- ja terveydenhuollossa, ja tämä voisi siis vapauttaa 5 000 hoitajan ja 1 300 lääkärin työpanoksen sinne, minne se kuuluisi, eli ihmisten kohtaamiseen ja ihmisten hoitamiseen. Arvoisa puhemies, tässä teille pallo, ottakaa koppi. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Partanen.

14.34 **Karoliina Partanen kok:** Arvoisa puhemies! Keväällä 2022 Suomessa käytiin historialliset ensimmäiset aluevaalit. Monille tässäkin salissa istuville edustajille vaalit toivat lisää tehtäviä, vaikutusmahdollisuuksia ja oikeuden osallistua päätöksentekoon uudella hallinnon tasolla. Vaalien jälkeen yhteiskunnassamme käytiin kriittistä keskustelua päätöksenteon keskittymisestä ja sen vaikutuksesta ihmisten kokemaan luottamukseen päätöksentekojärjestelmää kohtaan — ehkäpä syystäkin. Kaikista aluevaaleissa valituista aluevaltuutetuista istuvia kunnanvaltuutettuja oli noin 77 prosenttia ja kansanedustajia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

melkein 8 prosenttia. Ihmiset puhuivat vallan keskittymisestä. Samaa viestiä sain itsekin paljon eduskuntavaalien aikana äänestäjiä kohdatessani.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset eivät osoittaneet luottamustaan uudistusta ja hallintomallia kohtaan. Kansanvallan toteutumisen näkökulmasta vaalien äänestysprosenttia voidaan pitää jonkinlaisena demokratian kohtalonkysymyksenä. Äänestysprosentin jäädessä aluevaaleissa vain 47,5 prosenttiin iloitsen siitä, että Sitra ryhtyi heti toimiin paikallisdemokratian kehittämiseksi ja uudistamiseksi hyvinvointialueilla. 21 hyvinvointialueesta 17 aluetta on ilmoittanut laativansa tai laatineensa asukkaiden osallistumiselle erillisen ohjelman. Demokratian toteutumisen takia on tärkeää, että jokainen alue nostaisi ohjelman laatimisen tärkeäksi tehtäväksi prioriteettilistallaan. Ohjelmat eivät kuitenkaan saa jäädä vain ohjelmiksi, vaan ne tulee laittaa myös täytäntöön ja tuoda lähelle ihmisiä, myös heitä, jotka eivät ole vielä saavuttaneet äänestysikänsä. Kuulluksi tuleminen on monesti tärkeämpää kuin se, että asioista viime kädessä päätettäisiin niin kuin on itse esittänyt. Osallistumisella ja sen kokemuksella on vahva yhteys äänestysaktiivisuuteen. Merkitys tulee entisestään korostumaan hyvinvointialueen talouden haasteiden takia. Äänestysprosentin koitamisen kevään 25 vaaleissa on oltava meidän jokaisen tavoitteissa korkealla, ja voimme onnistua siinä kansalaisia osallistamalla.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset kokivat vuonna 1996 jotain ihmeellistä, kun Yleisradio tuotti ensimmäisen vaalikoneen. Vaalikone oli vastaus äänestysprosentin laskemiseen. Myös Sitra on tarttunut tähän haasteeseen ja on ryhtynyt kehittämään uutta vaalikonetta. Digitaalisten alustoiden vallatessa ihmisten ajankäyttöä ja ajatuksia on tärkeää, että Sitran esittämä ajatus digitaalisesta lukutaidosta nostetaan jokaisen ihmisen kansalaistaidoksi. Digitaalisen lukutaidon kasvattamisen, parantamisen ja siitä huolehtimisen on oltava myös eduskunnan päätöksenteon keskiössä. Digitaalisesta lukutaidosta huolehtiminen on paras lääke netissäkin levitettävää ja tapahtuvaa disinformaatiota ja segregatiota vastaan. On myös meidän jokaisen edustajan tehtävä ja velvollisuus, että me pidättäydymme disinformaation levittämisestä.

Arvoisa puhemies! Tahdon omalta osaltani kiittää Sitraa, Jyrki Kataista ja edustajakollegoitani heidän vuonna 22 tekemästään arvokkaasta ja ajatuksia herättävästä työstä. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Ja edustaja Hoskonen.

14.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti Sitran asiaa liittyen tähän kertomukseen:

Ensinnä se, että kun nyt valittiin uusi toimitusjohtaja, niin totta kai tämä tulee vasta seuraavassa vuosikertomuksessa esille, mutta kun asia on nyt akuutti, niin kannattaa ottaa kantaa juuri nyt. Sitra, Suomen itsenäisyyden juhluvuoden rahasto, on selkeästi suomalainen, Suomen eduskunnan alaisuudessa toimiva laitos, ja eduskunnalla on selvä direktio-oikeus ja direktiovelvollisuus. Varjeltakoon sitä päivää, että meillä syntyy tutkimuslaitoksia, joissa porukka itse täydentää itseään ja sitten on kivaa muuten vain ja kulut nousevat. Tarkoituksena on tehdä tiedettä ja tutkimusta.

Muistan elävästi, että kun kotimaista energiaa ja turvetta oltiin tuhoamassa, niin Sitran aktiivinen rooli disinformaatioissa oli ennennäkemätöntä. Siellähän annettiin julkisuuteen muun muassa sellainen tieto, joka minua naurattaa edelleen — se ei ollut edes vitsi, se oli niin härskiä — että väitettiin, että osmankäämimurskalla pystytään kasvattamaan kasvu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

turpeen sijasta kasveja Suomen puutarhoissa. Se on yhtä naurettava väite kuin että kivikasvissa kasvaisi ruusuja. Aivan älytöntä toimintaa. Jos vielä porukka, joka kantaa tutkimuslaitoksen nimeä, menee tällaista tekemään, että ei ollut kysymys tutkimuksesta vaan kysymys oli mielipiteen ohjauksesta nimenomaan eduskuntaan päin, niin siinä kyllä renki oli määräämässä isännälle, mitä tehdä. Julkisuuden kautta masinoitiin sellainen negatiivinen kampanja kotimaista energiaa ja kotimaista kasvuturvetta vastaan, jonka vahinkoa emme vielä tällä hetkellä edes tiedä.

No mitä tapahtuu tällä hetkellä? Onko Sitra ollut aktiivinen sillä hetkellä, kun tähän maahan ajetaan Italiasta muovia ja jätettä poltettavaksi? Oletteko nähneet Sitran tutkijoiden olevan huolissaan siitä, mikä on ehkä ilmaston pilaantumisen mahdollisuus? Vanhat, rikkipitoisella raskaalla polttoöljyllä toimivat laivat ajavat tänne muovijätettä, italialaisten kaupunkien jätteitä, poltettavaksi Helsinkiin. Oletteko nähneet yhdenkään tutkijan olevan huolissaan, miten te, arvoisat pääkaupunkiseudun asukkaat, pärjätte tässä, kun valtavan myrkyllistä savua työnnetään ilmaan? Onko kukaan ollut huolissaan teidän terveydestänne? Minä ainakin olen. [Vasemmalta: Ei kai se ole Sitran vika!] Siellä tulee sellaista tavaraa taivaalle, jota ei uskalla kukaan edes painajaisissaan ajatella.

Näin ollen, arvoisa puhemies, olisiko vihdoin aika Sitran tutkimuksissakin mennä tieteen puolelle? Tämä mielipidemuokkaus alkaa minua pikkuhiljaa harmittamaan. Ei tutkimuslaitoksen ansio ole muokata mielipiteitä ja painostaa eduskuntaa tiettyyn suuntaan. Kunnia hallintoneuvostolle, että se otti itsenäisen kannan, että siellä pitää olla sellainen johtaja, että ruvetaan nyt keskittymään tieteelliseen tutkimukseen. Mielipidemuokkaukseen on olemassa trollitehtaita. Meillä suomalaisilla on vaan nimittäin aika ilkeä tapa olla menossa arvostelemaan toisten trollitehtaita, että te vaikutatte mielipiteeseen. Niitä trollitehtaita on paljon lähempänä kuin kuvittelemmekaan, ei tarvitse mennä maan rajojen ulkopuolelle. Ja tämä kaikki tapahtuu johtajan suosiollisessa alaisuudessa, ja veronmaksajien rahaa käytetään valtavat määrät.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toivon, että tällainen sisäänlämpiävä ”tieteen” varjolla tehty tutkimus lopetettaisiin tässä maassa kokonaan. Lopetetaan samalla se muovin ja jätteiden ajo tänne Suomeen, kun ei se ainakaan ilmastopolitiikkaa palvele. Meillä kivihiilen tuontimäärät kasvavat ja öljymäärät kasvavat, ja hyvin meillä menee — ja muovia ja jätettä poltetaan Suomessa. Ei muuta kuin hyvää tulevaisuutta vaan... Toivon mukaan Sitrakin herää prinsessa ruususen unestaan. [Vasemmalta: Siinä tuli ilmeisesti perusteet Jääskeläiselle! — Naurua]

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Räsänen, Joona.

14.41 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Kun valitettavasti en ole biologi, niin en osaa tuota osmankäämien sielunmaisemaa käydä sen tarkemmin läpi. Mutta yksi keskeisenhän ponnin siinä, kun arvioidaan tämmöisen tulevaisuustutkimuksen onnistumista, on itse asiassa se, herättävätkö ne ehdotukset ja ideat, joita mahdolliset tahot tekevät, keskustelua. Ja kun tätä salia nyt kuuntelee, niin ainakin tässä suhteessa Sitra voi olla ihan tyytyväinen, että ainakin on oman roolinsa kantanut onnistuneesti ja kyennyt omilla ideoillaan ja materiaalituotannollaan ja tutkimuksellaan sitten myös aiheuttamaan yhteiskunnallista keskustelua. Ja niin kuin aina, varmasti jokaisella meillä on niitä tutkimuskohteita, niitä hankkeita, niitä tuloksia, joita haluaisimme mielellämme olla viemässä eteenpäin, ja sitten on varmasti myös niitä aihealueita, joista koemme, että välttämättä nyt ne tulokset ja se työ,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

jota esimerkiksi Sitra on tehnyt, eivät ehkä meitä miellytä. Meillä jokaisella päätöksentekijällä tähän on kyllä mahdollisuus, mutta silti olisi ehkä paikallaan arvostaa kuitenkin sitä työtä, jota itsenäisyyden juhlavuoden rahasto tekee tänäkin päivänä yhteiskuntamme kehittämiseksi. Ja onkin paikallaan kiittää eduskuntaa sieltä yli 50 vuoden takaa, että tällainen historiallinen päätös on tehty ja Suomeen on mahdollistettu erittäin hyvin resursoitu tulevaisuustutkimuskoneisto. Varmasti voidaan siitäkkin olla montaa mieltä, pitäisikö näillä resursseilla ehkä jopa saada vähän enemmän irti.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, ehkä se asia, jonka toivon tässä keskustelussa nyt huomioitavan, on se, että kun puhutaan Sitran tulevaisuudesta, niin korostettaisiin nimenomaisesti sitä, että Sitra on nimenomaan eduskunnan alainen taho. Ymmärrän, että Sitran taseelle ja pääomille on varmasti monia ottajia, ja varmasti Säätytalon puolella pohditaan, mitä kaikkea näillä voitaisiin rahoittaa. Ja kun joskus ehkä jopa täällä oppositiossakin on pohdittu, että mitäs kaikkea sieltä voitaisiin ottaa ja mitä kaikkea hienoa voitaisiin rahoittaa, niin toivoisin, että kuitenkin tulevaisuudessa, kun tätä keskustelua käydään, muistettaisiin, että Sitra todella on eduskunnan alainen taho ja sitä parlamentaarisesti kehitettäisiin — eikä niin, että lähdetäisiin sitten rusinoita pullasta poimimaan.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Filatov.

14.44 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti tähän keskusteluun. Hyvä, että keskustellaan. Sitran tehtävä on myös herättää keskustelua, koska sitä kautta me yhdessä mietimme, millaisen tulevaisuuden me haluamme, ja etsimme niitä välineitä, joilla me teemme sellaisen tulevaisuuden, jonka haluamme. Mutta kannattaa korostaa sitä, että Sitra on todellakin eduskunnan laitos. Se ei ole hallituksen alainen, vaan se on eduskunnan alainen, samaten kuin vaikkapa Yle tai Kela, jotka tässä talossa ovat tuttuja, jolloin se on myös päätöksenteoltansa tätä kautta kulkeva.

Sitrassa näistä isoista linjauksista ja painopisteistä ja strategisista valinnoista on päätetty hyvin yksimielisesti. Tässä selvästi nousi kritiikkiä joitakin teemoja kohtaan, mutta hallintoneuvostossa päätökset ovat olleet hyvin yksituumaisia siitä, mitkä strategiaan nostetaan ja miten strategiaa sitten aina myös hieman muutetaan sen mukaan kuin aika kuluu.

Sitten täällä nousi esiin tämä demokratiapuoli ja osallisuus. Itse asiassa meidän pitäisi päästä kuulemisesta osallisuuteen. Kuuleminen on ihan eri asia kuin se, että ihmiset otetaan osallisiksi, ja siinä meillä on vielä paljon, paljon tekemistä, ja se on mielestäni tärkeä Sitran tehtävä jatkossakin. Demokratiapuolella ja osallisuushankkeissa on ollut erilaisia kohteita, ja se on edelleen myös tärkeä painopiste. Siitä hallintoneuvosto on ollut hyvin yksimielinen, ja se on ollut myös hallituksen ja talon sisältä tulevissa esityksissä voimakkaasti esillä. Elikkä jos joku nyt voimassa oleva hanke ei jatku, niin varmasti tämän teeman sisällä olevia hankkeita jatkuu, ja se painopiste on nyt ollut hieman enemmän siellä hyvinvointialueiden puolella, koska tiedostamme sen, että ne ovat uusia elimiä ja siellä meidän pitää löytää myös uusia vaikuttamisen kanavia.

No, mitä tulee tähän johtajavalintaan, kun sitä on kysytty, niin se ei tietenkään tähän kertomukseen kuulu vaan se on enemmänkin normaalia prosessia, ja siinä hallitus on hallintoneuvostonkin mukaan saanut kiitosta siitä prosessista, jolla se on asiaa valmistellut. Hallitus esitti hallintoneuvostolle yhteisesti todellakin Tommi Laition valintaa, mutta hallitus esitti kahta kärkihakijaa ja heistä arviota, minkä jälkeen hallintoneuvosto päätti, että se kuulee molempia kärkihakijoita, ja tämän jälkeen hallintoneuvosto teki oman päätöksen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

sä. Tämä päätös ei ollut yksimielinen, vaan siitä äänestettiin, ja todellakin siellä tehtiin hallituksen esityksestä poikkeava esitys, joka sitten voitti tuossa suljetussa lippuvaalissa.

Puhemies Petteri Orpo: Ja edustaja Heinäluoma.

14.46 Eveliina Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Sitrahan on ajatushautomo ja kokeilutalo. Ajatushautomotoimintaan liittyy se, että on mahdollisuus tarttua teemoihin ja aiheisiin, jotka ovat tämän päivän maailmassa niitä viheliäisiä ongelmia tai haasteita. Ja kun tartutaan niihin ajankohtaisiin haasteisiin, niin ei tietenkään voida välttää myöskään sitä, että osallistutaan poliittiseen keskusteluun, tuodaan erilaisia näkökulmia ja tuodaan myöskin erilaisia ratkaisuja päätöksentekijöiden harkittavaksi. Mutta Sitran tapauksessa on tietenkin tärkeää, että pyritään välttämään sitä, että joudutaan osalliseksi poliittiseen päätöksentekoon. Siinä roolissa mielestäni Sitra on toteuttanut hyvin tehtävänsä: on tarjottu näkökulmia ja avarrettu päätöksentekijöiden ja kansalaisten ajattelua näistä tämän päivän haasteista, kuten esimerkiksi kiertotaloudesta, luonnon monimuotoisuudesta ja ilmastonmuutoksen asettamasta isosta haasteesta tämän päivän sukupolville.

Sitten kokeilutorooliinhan kuuluu se, että laitetaan täytäntöön niitä erilaisia kokeiluja, joita nyt esimerkiksi demokratian vahvistamiseksi osallisuuskokeiluilla on tehty tai luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi on esitetty. Pidän sitä tärkeänä, että Sitra voi olla mukana näissä kokeiluissa käynnistäjänä, mutta kyllähän sitten kokeilumaailmaan kuuluu se, että jossain vaiheessa se käynnistäjä eli Sitra vetäytyy ja sitten vaikkapa siellä alueilla, näillä hyvinvointialueilla, on mahdollisuus jatkaa tätä toimintaa ja ottaa hyviä malleja käyttöön. Ei ole tarkoituksenmukaista se, että Sitra jää pysyväksi osapuoleksi vaikkapa näissä demokratiakokeiluissa sinne alueille.

Tässä edellä tästä yliasiamiehen valinnasta tulikin keskustelua. Itse olen myöskin ollut viime kaudella hallintoneuvoston jäsenenä ja haluan kiittää yliasiamies Kataista hyvästä kaudesta ja hyvästä työstä. En koe ollenkaan, että tässä olisi ollut hallintoneuvoston työssä läsnä minkäänlaista poliittista debattia. Me olemme käyneet, niin kuin tässä edustaja Filatov kuvasi, erittäin hyvässä yhteisymmärryksessä keskustelua näistä valituista teemoista, joista ymmärrettävästi iso painotus on ilmastonmuutoksen torjunnalla ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisella, koska ne ovat kuitenkin tämän päivän maailmassa koko maailman globaali haaste. Kiitos siitä koko hallintoneuvostolle ja myöskin hallitukselle hyvästä työstä.

Puhemies Petteri Orpo: Kiitos. — Nyt meillä on tähän varattu aika käytetty, mutta otetaan vielä edustaja Furuholm puheenvuoro. [Timo Furuholm: Voin puhua nopeasti! — Tuomas Kettunen: Ei sitä tiedä, vaikka minäkin pitäisin puheenvuoron!]

14.49 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! En osaa olla eri mieltä tässä Sitran toimintakertomuksessa esiin nostettujen havaintojen ja huolien kanssa. On aiheellista kantaa huolta datatalouden reiluudesta ajassa, jossa data ja sen tuoma valta keskittyy muutamille tahoille. Ekologisen jälleenrakentamisen kiihdyttäminen taas on välttämätöntä, kun kilpajuoksua ilmastonmuutoksen ja luontokadon kanssa käydään. Myös demokratia ja siihen liittyvä osallisuus on relevantti keskustelunaihe, etenkin kun tavat osallistua ovat muutoksessa. Tarkastelua on käytävä sen pohjalta, keiden kaikkien ääni päätöksenteossa kuuluu ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

millä painoilla, miten saamme lisää erilaisia ääniä keskusteluun. Oikotietä ei ole tarjolla tässäkään asiassa.

Edellä mainittujen huolien ja haasteiden lisäksi kannan huolta hyvinvoinnistamme ja sen vaikutuksesta toimintakykyymme. Tämä ilmiö on huomioitu myös Sitran megatrendeissä, jotka tarjoavat aina pohdiskeltavaa siitä, mihin me päättäjät voimme vaikuttaa ja millä tavalla ja minkälaisella aikataululla. Se syy, miksi tämän puheenvuoron otin, on se, että megatrendien ohella kytee eräänlainen hyvinvointiin kohdistuva megapommi, johon me emme ole tämän salin yksimielisyydestä huolimatta löytäneet ratkaisua.

Liikkumattomuuden trendi on jatkanut matkaansa väärään suuntaan jo vuosikymmeniä. Luvut ovat hyvin huolestuttavia ja haastavat tosissaan tulevaisuuden toimintakykyä ja hyvinvointia. Tämän negatiivisen trendin takana on koko yhteiskunnan muutos, jonka Sitra-kin on hyvin huomionnut mutta jonka kyydistä liikunnallinen elämäntapa on tipahtanut. Liikunta on vähentynyt samaan aikaan, kun yhteiskunta on vauhdilla digitalisoitunut ja työelämä muuttunut teknologian kehittyessä. Tähän muutokseen vastaamisessa me emme ole valitettavasti onnistuneet. Kilpailu ihmisten vapaa-ajasta on koventunut ja tulee koventumaan tulevaisuudessa entisestään. Tähän tosiasiaan meidän on nyt pystyttävä vastaamaan.

Se, että liikkumista mittaavien tutkimusten tulokset ovat entistä huolestuttavampia, kielee siitä, että me emme ole ottaneet tätä trendiä tarpeeksi tosissamme. Ehkä tässä voimme hyödyntää Sitran tuottamaa tietoa. Koska liikkumattomuudessa on kyse ennen kaikkea hyvinvoinnista ja sen vähenemisestä, niin sen on oltava keskustelunaihe myös tässä salissa. Se, että kunnissa tehdään isoin osa liikuntaan liittyvistä päätöksistä, ei estä meitä tekemästä enempää täällä.

Sitran toimintakertomuksessa kannetaan huolta myös hyvinvointivaltion rahoituspuhjan kestävydestä. Eräs tapa siitä huolehtimiseen on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ongelmien ja haasteiden ennaltaehkäisy. Liikkumattomuuden aiheuttamissa kustannuksissa puhutaan miljardeista. Liikunnan lisääminen onkin yksi kustannustehokkaimmista tavoista vähentää valtion jatkuvaa taloudellista painetta. Arvoisa puhemies, toivon, että tämä seikka huomioidaan myös Säätytalolla, kun tulevaisuuden Suomen suuntaviivoja suunnitellaan. Liikkumattomuuden yhteys hyvinvointialueiden talouteen mutta myös työelämään ja opiskeluun on kiistämätön. Meillä kansanedustajilla on mahdollisuus vaikuttaa liikunnan valtakunnalliseen rahoitukseen, sen kasvattamiseen ja vaikuttavuuden arvioimiseen. Me voimme tukea liikennepolitiikan kautta aktiivisten kulkumuotojen kehittymistä. Liikunta pitääkin ymmärtää vahvemmin osana eri hallinnonaloja ja ihmisten arkea.

Teimme me mitä tahansa, niin tulokset tulevat tässä asiassa hitaasti, joten kärsivällisyyttä tarvitaan. Sen vuoksi meidän on pidettävä tämä teema pinnalla tässä salissa ja tehtävä yhteistyötä sen korjaamiseksi yli vaalikausien. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.